

AINE JA SEGU OHUTUSKAART

Teabeleht

Ohutuskaart (*Safety Data Sheet* – SDS) on vahend aine või segu kohta teabe edastamiseks tarneahelas, milles kirjeldatakse ohtliku aine või segu kohta seaduses ettenähtud teavet selle ohutuks käitlemiseks. Ohutuskaart teavitab potentsiaalsest ohust inimese tervisele ja keskkonnale ning peab võimaldama tarvitusele võtta vajalikud meetmed käitlejate tervise, ohutuse ja keskkonna kaitsmiseks.

Vastavalt Euroopa parlamendi ja nõukogu määruses (EÜ) nr 1907/2006 (REACH-määrus) ohutuskaartidele esitatud nõuetele peab ohutuskaardi esitama mis tahes ohtlikuks klassifitseeritud aine või segu kohta, mis klassifitseeritakse Euroopa parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määrus) II jaotise kohaselt.

Ohutuskaart peab sisaldama 16 jagu. Jagude nimetused on kindlaksmääratud ja peavad olema nimetatud sellisena nagu määruses on toodud. Jao pealkirjas peab olema välja toodud sõna „jagu“. Määruses on kindlaksmääratud ka jagude alampunktid. Need peavad olema ohutuskaardil kirjas ja kõikide jagude nõutud punktid peavad olema täidetud. Alati võib ka alampunkte lisada, kui see on vajalik ja annab edasi olulist teavet kasutajale.

Teave ohutuskaardil esitatakse selgel ja kokkuvõtlikul viisil. Ohutuskaardi koostab pädev isik, kes võtab arvesse kasutajaskonna teadaolevaid erivajadusi ja -teadmisi. Ainete ja segude tarnijad tagavad, et kõnealused pädevad isikud on saanud asjakohase koolituse, sh läbinud täiendusõppe.

Ohutuskaardi keelekasutus peab olema lihtne, selge ja täpne; vältida tuleks žargooni, akronüüme ja lühendeid. Ei tohi kasutada väljendeid „võib olla ohtlik“, „tervisemõju puudub“, „enamiku kasutustingimuste puhul ohutu“ või „kahjutu“ ega muid väljendeid aine või segu ohutuse kohta või muid asjaomase aine või segu klassifikatsiooniga vastuolus olevaid väljendeid.

Ohutuskaardi koostamise kuupäev märgitakse esilehele. Kui ohutuskaardis on tehtud muudatusi ning uus muudatustega ohutuskaart edastatakse saajatele, teavitatakse neid muudatustest 16. jaos. Muudatustega ohutuskaardi korral märgitakse esilehele koostamise kuupäev „Muudetud: (kuupäev)“, versiooni number, asendatava dokumendi kuupäev või muu teave muudetava versiooni kohta.

Kõik ohutuskaardi leheküljed on nummerdatud ja viitavad selle pikkusele ehk igal leheküljel peab olema kas märged ohutuskaardi lehekülgede arvu kohta (näiteks 1/3) või märged järgneva lehekülje kohta (näiteks „jätkub järgmisel leheküljel“ või „ohutuskaardi lõpp“).

Ohutuskaartidel esitatud teave vastab samuti direktiivis 98/24/EÜ sätestatud nõuetele. Eeskätt peab ohutuskaart andma tööandjale võimaluse kindlaks määrata keemiliste ohutegurite olemasolu töökohal ning hinnata nende kasutamisest tulenevat riski töötajate tervisele ja ohutusele.

Kui aine registreerimisel on nõutud kemikaaliohutuse aruande koostamist, lisatakse ohutuskaardi lisana kindlaksmääratud kasutusalasid hõlmavad asjakohased kokkupuutetsenaariumid (vajaduse korral kasutus- ja kokkupuutekategooriad) ja ohutuskaardil olev teave peab vastama kemikaaliohutuse aruandes kirjeldatud riskijuhtimismeetmetele. Kui koostatakse segu kemikaaliohutuse hinnang, piisab sellest, kui ohutuskaardil sisalduv teave vastab segu kohta koostatud kemikaaliohutuse aruandele, mitte iga segu koostisesse kuuluva üksiku aine kohta koostatud kemikaaliohutuse aruandele.

Ohutuskaart peab sisaldama 16 jagu:

1. JAGU: Aine/segude ning äriühingu/ettevõtja identifitseerimine
2. JAGU: Ohtude identifitseerimine
3. JAGU: Koostis/teave koostisainete kohta
4. JAGU: Esmabimeetmed
5. JAGU: Tulekustutusmeetmed
6. JAGU: Meetmed juhusliku sattumise korral keskkonda
7. JAGU: Käitlemine ja ladustamine
8. JAGU: Kokkupuute ohjamise/iskaitse
9. JAGU: Füüsilised ja keemilised omadused
10. JAGU: Püsivus ja reaktsioonivõime
11. JAGU: Teave toksilisuse kohta
12. JAGU: Ökoloogiline teave
13. JAGU: Jäätmekäitlus
14. JAGU: Veonõuded
15. JAGU: Reguleerivad õigusaktid
16. JAGU: Muu teave

Ohutuskaart koostatakse, kui:

- aine või segu vastab CLP-määruse kohaselt ohtlikuks klassifitseerimise kriteeriumidele
- aine on püsiv, bioakumuleeruv ja toksiline (PBT) või väga püsiv ja väga bioakumuleeruv (vPvB) vastavalt REACH-määruse XIII lisas sätestatud kriteeriumidele
- aine on kantud Euroopa Kemikaaliameti väga ohtlike ainete (SVHC) kandidaatainete loetellu muudel kui eelnevas kahes punktis osutatud põhjustel
- segu koostisesse kuulub:
 - mittegaasiliste segude puhul 1 massiprotsent ja gaasiliste segude puhul vähemalt 0,2 mahuprotsenti vähemalt ühte tervist või keskkonda ohustavat ainet
 - mittegaasiliste segude puhul vähemalt 0,1 massiprotsenti vähemalt ühte XIII lisas sätestatud kriteeriumidele vastavat PBT või vPvB ainet või ainet, mis on kantud muudel kui eelnevas punktis osutatud põhjustel Euroopa Kemikaaliameti SVHC kandidaatainete loetellu
 - aine, mille suhtes on ühenduses kehtestatud töökeskkonnas kokkupuute piirväärtused

Ohutuskaart peab olema:

- koostatud pädeva isiku poolt
- eesti keeles (liikmesriigi ametlikus keeles) ja selgesti arusaadav
- 16 jaoga konkreetse aine või segu kohta
- esitatud paberandjal või elektrooniliselt tasuta
- esitatud hiljemalt aine/segude esimeseks tarneks
- esitatud ajakohastamisel või muutmisel paberandjal või elektrooniliselt tasuta kõigile, kellele on ainet või segu eelneva 12 kuu jooksul tarnitud
- esitatud, kui allkasutaja või levitaja taotleb ohutuskaardi esitamist, kui üldsusele pakutavad või müüdavad ohtlikud ained või segud ei ole varustatud piisava teabega, mille alusel on kasutajatel võimalik rakendada asjakohaseid meetmeid tervise, ohutuse ja keskkonna kaitseks
- ajakohastatud niipea, kui ilmneb riskijuhtimismeetmeid mõjutada võiv või ohtusid käsitlev uus teave või pärast autoriseerimist või selle andmisest keeldumist või pärast piirangu kehtestamist
- kokkupuutestsenaariumitega, kui aine on registreeritud tarneahelas koguses üle 10 tonni aasta kohta (laiendatud ohutuskaart *Extended Safety Data Sheet - eSDS*), kus tuuakse meetmed, mille järgimisel on aine kasutamine ohutu inimese tervisele ja keskkonnale terve elutsükli jooksul.

Milline teave tuleb esitada aine/segude ohutuskaardil?

Ohutuskaardile kantav teave peab võimaldama määrata keemiliste ohutegurite olemasolu töökohal ning hinnata nende kasutamisest tulenevat riski töötajate tervisele ja keskkonnale, et võtta kasutusele vastavad meetmed tervise ja keskkonna kaitseks ning ohutuse tagamiseks. Teave ainete või segude kohta tuleb esitada kõikidele aine/segude käitlejatele ja ohutuskaardiga saab anda kogu vajaliku teabe aine või seguga seotud ohtude ja ohjamisvahendite kohta. Kõik ohutuskaardi 16 jagu täidetakse asjakohase ja kättesaadava teabega aine või segu kohta.

1. jaos esitatakse aine või segu tootetähised, aine registreerimisnumber, kindlaksmääratud kasutusala, tarnija andmed ja e-posti aadress, hädaabitelefoni number. Kui ohutuskaart puudutab nanovormi, märgitakse see ära sõna „nanovorm“ kasutades. Segu unikaalne koostise tähis (*unique formula identifier - UFI*) märgitakse ohutuskaardile punktis 1.1.

2. jaos esitatakse CLP-määruse kohane klassifikatsioon ja märgistus. Esitatakse autoriseerimisele kuuluva(te) koostisaine(te) autoriseerimisnumber. Esitatud teave peab vastama märgistuse teabele.

3. jaos esitatakse segu koostisainete tootetähis, aine(te) registreerimisnumber, CAS number, EÜ number või olemasolul muud identifitseerimisel kasutatavad numbrid, alanevas järjekorras täpsed kontsentratsioonid või kontsentratsioonivahemikud ja CLP-määruse kohane klassifikatsioon. 3. jaost leiab viite sellele, et 16. jaos on esitatud 3. jaost toodud riski, ohu ja klassifikatsioonide täistekstid.

4. jaos esitatakse esmaabimeetmed sellisel, et neist saaksid aru ka väljaõppeta inimesed ning abi saaks osutada ilma keerukate seadmeteta ning ravimite piiratud valiku korral. Kui meditsiiniabi on vajalik, märgitakse see juhistesse koos märkega kiireloomulisuse kohta.

OHUTUSKAART													
Segu või aine nimetus													
Kaugdev: 01.12.2010													
1. JAGU	AINE/SEGU NING ÄRIÜHINGU ETTEVÕTJA IDENTIFITSEERIMINE												
1.1	Tootetähis Aine nimetus ja registreerimisnumber: 01-1234567890-12 või segu nimetus												
1.2	Aine või segu asjaomased kindlaksmääratud kasutusala ning kasutusala, mida ei soovitata Aine või segu asjaomased kindlaksmääratud kasutusala												
1.3	Andmed ohutuskaardi tarija kohta Aine või segu tarija Aadress: Paldiski mnt 81, 10647 Tallinn Telefoninumber: +372 6943500 e-posti aadress: keski@tervisamet.ee												
1.4	Hädaabitelefoni number Mürgistuskeskuse lühinumber: 16662, viliismaa helistades (+372) 626 93 90, hääkabi 112												
2. JAGU	OHTUDE IDENTIFITSEERIMINE												
2.1	Aine või segu klassifitseerimine Määruse (EÜ) nr 1272/2008 (CLP-määruse) kohane klassifikatsioon Eye Irrit. 2 Skin Irrit. 2												
2.2	Märgistuselemendid Hoiatus H315 Põhjustab nahärritust. H319 Põhjustab tugevat silmade ärritust. P264 Pärast käitlemist pesta hooliga veega. P280 Kanda kaitsekindaid												
2.3	Muud ohud Esitatakse teave selle kohta, kas aine või segu vastab PBT ainetele või vLbB ainetele esitatavatele nõuetele.												
3. JAGU	KOOSTIS/TEAVE KOOSTISAINETE KOHTA												
Ained aine nimetus, tunnuskoode													
Segud													
	<table border="1"><thead><tr><th>Tootetähis</th><th>Registreerimisnumber</th><th>Kontsentratsioon</th><th>Klassifikatsioon</th></tr></thead><tbody><tr><td>ABC</td><td>01-1234567890-12</td><td>50%</td><td>Määrus (EÜ) 1272/2008 Eye Irrit. 2 H319 Skin Irrit. 2 H315</td></tr><tr><td>XYZ</td><td>01-1234567890-23</td><td>10-15%</td><td>Eye Irrit. 2 H319</td></tr></tbody></table>	Tootetähis	Registreerimisnumber	Kontsentratsioon	Klassifikatsioon	ABC	01-1234567890-12	50%	Määrus (EÜ) 1272/2008 Eye Irrit. 2 H319 Skin Irrit. 2 H315	XYZ	01-1234567890-23	10-15%	Eye Irrit. 2 H319
Tootetähis	Registreerimisnumber	Kontsentratsioon	Klassifikatsioon										
ABC	01-1234567890-12	50%	Määrus (EÜ) 1272/2008 Eye Irrit. 2 H319 Skin Irrit. 2 H315										
XYZ	01-1234567890-23	10-15%	Eye Irrit. 2 H319										
Ohu- ja riskilause täistekstid on esitatud 16. jaos.													
4. JAGU	ESMAABIMEETMED												
4.1	Esmaabimeetmete kirjeldus Esmaabimeetmete vietakse arvesse asjaolusid kokkupuuteviise. Teave meetmete kohta jagatakse alapunktidesse												
4.2	Olulisemad sümptomid ja hilisemad sümptomid ning mõju Esitatakse kokkuvõtlik teave kokkupuutega seotud olulisimate sümptomite ja hilisemate sümptomite ning mõju kohta												
4.3	Märge igasuguse vältimatu meditsiiniabi ja erikohtlemise vajalikkuse kohta Märge igasuguse vältimatu meditsiiniabi ja erikohtlemise vajalikkuse kohta												
Lehekülj 1/4													

12. jaos esitatakse teave, mis võimaldab hinnata aine või segu mõju keskkonda sattumisel. Kui aine puhul on nõutud kemikaaliohutuse aruanne, tuleb siin esitada PBT- ja vPvB-hindamise tulemused. Segu puhul tuleb siin esitada segu koostisainete kohta olemasolev teave, kui see on asjakohane.

13. jaos esitatakse teave konkreetse aine või segu ja/või selle mahuti jäätmekäitluse kohta, et valida ohutu ja keskkonnasõbralik jäätmekäitlusviis. Lisaks peab olema märgitud, kas tegu on ohtliku jäätmega ja olemasolu korral toodud jäätmekood.

14. jaos esitatakse üldine klassifitseerimisega seotud teave aine või segu transportimiseks maantee-, raudtee, mere-, sisevee- või õhustranspordiga.

15. jaos esitatakse teave aine või segu suhtes kohaldatavate muude reguleerivate õigusaktide kohta, mida ei ole ohutuskaardil veel nimetatud. Lisaks tuleb siin märkida autoriseerimise ja piirangutega seotud teave.

16. jaos esitatakse ohutuskaardi koostamisega seotud muu asjakohane teave. Segude puhul märgitakse, millist meetodit kasutati teabe hindamisel, et segu klassifitseerida. Lisaks on siin leitavad ka lahti kirjutatud ohu- ja hoiatuslausetekstid ning klassifikatsioonide kirjeldused.

OHUTUSKAART		Käigüdev: 01.03.2020
<u>Segu või aine nimetus</u>		
12. JAGU ÖKOLOOGILINE TEAVE		
12.1	Toksilisus: <i>Esitatakse teave toksilise kohta, kui see on kättesaadav</i>	
12.2	Püüvus ja lagunduvus: <i>Püüvus ja lagunduvus iseloomustavad aine või segu sisalduvate teatavate ainete võimet keskkonnas laguneda</i>	
12.3	Bioakumulatsioon: <i>Andmed oktaanol-veesi jaotusteguri (Kow) ja bioakumulatsiooniteguri (BCF) kohta</i>	
12.4	Liikuvus pinnases: <i>Liikuvus pinnases</i>	
12.5	Püüvate, bioakumuleeruvate ja toksiliste ning väga püüvate ja väga bioakumuleeruvate omaduste hindamine vastavalt kemikaaliohutuse aruandele	
12.6	Muud kahjulikud mõjud: <i>niitüks süüvitus keskkonnas (kokkupuude), võime osooni fotokeemiliselt tekitada</i>	
13. JAGU JÄÄTMEKÄITLUS		
13.1	Jäätmetöötlusmeetodid: <i>Esitatakse teave konkreetse aine või segu ja/või selle konkreetse jäätmekäitluse kohta.</i>	
14. JAGU VEONÕUDED		
14.1	ÜRO number (UN number)	UN1234
14.2	ÜRO veoste rühm/nimetus	Aine nimetus
14.3	Transpordi ohuklass(id)	Ohuklass
14.4	Pakenditüüp	123
14.5	Keskonnahoid: <i>Märgitakse, kas aine või segu on ÜRO näidiseeskirjade kriitriumide kohaselt keskkonnahoidlik</i>	
14.6	Eriettevõttesõbralikud kasutajatele: <i>Esitatakse teave võimalike eriliste ettevõttesõbralike kohta</i>	
14.7	Transportimise mahulaadimis koostõla: MARPOL 73/78 II lisaga ja IBC koodeksiga: <i>Ainult mahulaadimis kohta</i>	
15. JAGU REGULEERIVAD ÕIGUSAKTID		
15.1	Ainete ja segude suhtes kohaldatavad ohu-, tervise- ja keskkonnalaadised eeskirjad/õigusaktid: <i>Käesolevas jaos esitatakse teave ainete või segude suhtes kohaldatavate muude reguleerivate aktide kohta.</i>	
15.2	Kemikaaliohutuse hindamine: <i>Märgitakse, kas taraja on hinnanud aine või segu kemikaaliohutust.</i>	
16. JAGU MUU TEAVE		
	H319 Põhjustab tugevat silmade ärritust	P264 Pärast käitlemist pesta hooliga veega
	H315 Põhjustab nahärritust	P280 Kanda kaitsekindaid
<i>Ohutuskaardi muutmise korral märgitakse selgelt eelmise versiooniga võrreldes tehtud muudatused</i>		

Maatriks näitab, millistes jagudes esitatud teave peab olema omavahel kooskõlas:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	X															
2		X							X	X						
3			X													
4				X						X						
5					X				X							
6						X			X	X						
7							X		X	X						
8								X			X					
9		X			X	X	X		X		X	X	X	X		
10										X						
11		X		X		X	X	X	X		X		X	X	X	
12									X			X				
13									X	X		X				
14									X	X				X		
15										X					X	
16																X

Mida tuleks teha, kui on saadud ohutuskaart?

- Tehke kindlaks, et ohutuskaart koosneb 16 jaost
- Kontrollige, et see on eesti keeles, selgesti arusaadav ja kokkuvõtlik
- Kontrollige, et sellel oleks kuupäev ja mistahes muutmiskuupäev koos muudatuste kirjeldustega
- Tehke kindlaks, et aine/segü märgistus pakendil on kooskõlas teabega ohutuskaardi 2. jaos
- Kui Te ei ole rahul ohutuskaardil esitatud teabega, võtke ühendust oma tarnijaga ja nõudke ajakohastatud ohutuskaarti
- Käideldage ainet/segü vastavalt ohutuskaardil esitatud teabele
- Säilitage ohutuskaart elektrooniliselt või paber kandjal

Soovitused tootjatele, kes koostavad ja esitavad oma klientidele ohutuskaarte

- Veenduge, et ohutuskaart on vastavuses määruse (EL) 453/2010 nõuetega.
- Veenduge, et ohutuskaartide koostamise eest vastutav isik on kompetentne, s.t tal on vastav kogemus, teadmised ja koolitus.
- 1. jaos esitage ohutuskaardi koostaja e-posti aadress koos tarnija täieliku aadressi ja telefoninumbri ning hädaabitelefoni numbriga.
- Veenduge, et ohutuskaart on koostatud konkreetse aine või segü jaoks ega ole üldine.
- Veenduge, et aine või segü saaja saab ohutuskaardi paberil või elektrooniliselt tasuta ja mitte hiljem kui aine/segü esimeseks tarneks.
- Nõudmisel tuleb ohutuskaart esitada professionaalsele kasutajale juhul, kui segü ei ole ohtlikuks klassifitseeritud, kuid sisaldab ohtlikuks klassifitseeritud ainet.
- Ajakohastage ohutuskaart koheselt, kui aine/segü kohta ilmneb uut teavet.
- Pidage meeles, et pakendil esitatud klassifikatsioon ja märgistus peab olema kooskõlas ohutuskaardi 2. jaos esitatud teabega.

CLP-määrusega ühtlustatakse klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise nõuded Euroopas globaalselt harmoneeritud kemikaalide klassifitseerimise ja märgistamise süsteemiga. Märgistus on ainus vahend tarbijate teavitamiseks, kuid sellega võib juhtida ka töötajate tähelepanu põhjalikumale teabele, mis on esitatud ainete ja segude ohutuskaartidel. Kemikaali märgistus peab olema liikmesriigi ametlikus keeles.

Tunnussõna ja vastav piktogramm CLP-määrusest
 Ettevaatust või hoiatus
 Ettevaatust või hoiatus
 Ettevaatust või hoiatus
 Hoiatus
 Ettevaatust või hoiatus
 Ettevaatust
 Hoiatus
 Ettevaatust
 Hoiatus

Lisainformatsioon:

Terviseameti kemikaaliohutuse osakonna veebileht: <https://www.terviseamet.ee/et>

Euroopa Kemikaaliameti veebileht: <http://www.echa.europa.eu>

REACH kasutajatugi reach@terviseamet.ee

CLP kasutajatugi clp@terviseamet.ee

BPR kasutajatugi bpr@terviseamet.ee